

Nr 177.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Lunds stad; given Stockholms slott den 21 februari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anhåller chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Malmberg att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Lunds stad samt anför därvid följande.

Genom brev den 21 juni 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att Södra skånska infanteriregementet skulle förläggas till Lund, så snart kasernetablissemang för regementet blivit därstädes uppfört. Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t

träffade härefter arméförvaltningens fortifikationsdepartement med Lunds stad ett den 15 och den 22 november 1907 dagtecknat kontrakt angående upplåtelse av mark för regementet m. m., vilket kontrakt torde få fogas såsom bilaga (Bil. B) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Sedan i samband med antagande av 1914 års härordning blivit bestämt, att beväringsskolorna vid infanteriet från och med år 1915 skulle taga sin början omkring den 1 november, förordnade Kungl. Maj:t den 23 september 1915, att Södra skånska infanteriregementet, vilket dittills varit förlagt å sin gamla övningsplats Revingehed, skulle från och med den 1 november samma år tillsvidare under den kallare årstiden provisoriskt förläggas till Lund i för ändamålet förhyrda lokaler. I fråga om uppförandet av det för regementet avsedda kasernetablissemanget i Lund meddelade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1916 erforderliga föreskrifter, varigenom åt arméns kasernbyggnadsnämnd uppdrogs att gå i författning härom. Arbetena å etablissemanget, vilka påbörjades under våren 1918, inställdes emellertid under år 1919 i enlighet med av 1919 års riksdag fattat beslut.

Jämlikt 1925 års riksdags beslut rörande försvarsväsendets omorganisation har Södra skånska infanteriregementet förlagts till Skånska dragonregementets förutvarande etablissemang i Ystad.

I skrivelse den 30 september 1929 har kasernkommittén framlagt förslag angående omändring och utbyggande av det för Södra skånska infanteriregementet påbörjade kasernetablissemanget i Lund till en statlig anstalt för vård av vuxna obildbara sinnesslöa av manligt kön. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag hänvisar jag till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag därutinnan till statsrådsprotokollet anfört vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 150) i ämnet. Planen på en dylik användning av det ofullbordade kasernetablissemanget sammanhänger med frågan om åvägabringande av en uppgörelse med Lunds stad i anledning av infanteriförläggningens upphörande. I nyssberörda skrivelse den 30 september 1929 har kasernkommittén framlagt resultatet av de förhandlingar, som i sådant hänseende förts mellan kommittén och Lunds stads drätselkammare å stadens vägnar. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av en den 2 och den 5 september 1929 dagtecknad överenskommelse, vilken torde få såsom bilaga (Bil. A) fogas vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Såsom framgår av överenskommelsen, har densamma träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens, respektive stadsfullmäktiges i Lund godkännande. Enligt beslut den 27 september 1929, vilket vunnit laga kraft, har överenskommelsen godkänts av stadsfullmäktige.

Kasern-
kommittén.

I nyssnämnda skrivelse har kasernkommittén rörande betydelsen för Lunds stad av Södra skånska infanteriregementets förläggning till staden samt beträffande stadens uppostringar för förläggningens ordnande anfört följande.

Betydelsen för Lunds stad av regementets förläggning till staden framginge av efterföljande tablå.

Härordning av år	A n t a l						Summa beräk- nade av- lönings- förmåner	Årskon- tingent värn- pliktiga	Utbild- ningstid för värn- pliktiga (antal dagar)
	Office- rare	Under- office- rare	Man- skap	Musik- per- sonal	Civil- militär- per- sonal	Summa			
1901	47	38	267	33	4	389	590,000	630	240
1914	53	39	204	33	4	333	806,000	630	340 (1) 165

¹⁾ Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Det mellan kronan och Lunds stad den 15 och den 22 november 1907 upprättade kontraktet angående förläggning av regementet till staden vore grundat å 1901 års härordning. Avlöningsförmånerna till regementets fast anställda personal enligt nämnda härordning — utan det tillägg av 75 %, varmed jämlikt de av kommittén antagna grunder höjning skett i tablån — kunde beräknas hava uppgått till i runt tal 337,000 kronor.

Enligt berörda kontrakt hade staden till kronan överlåtit de söder om Lund —Revinge järnväg belägna delar av odaljordarna Vipeholm nr 1 och 7 samt Galgevängen nr 15 ävensom ägilotterna nr 71, 72, 73, 74 och 75 å östra fäladen, allt tillhopa cirka 61 hektar och å en kontraktet bifogad karta utmärkt med gula gränslinjer. Av den sålunda upplåtta marken hade 8 hektar, preliminärt utlagt inom ett å samma karta med gröna linjer begränsat område, beräknats till kaserntomt samt återstoden till exercisfält. Staden hade vidare till kronan överlåtit ett 700 å 800 meter långt och 200 meter brett område med en areal av cirka 15 hektar, avsett till skjutbana och beläget inom ägilotterna nr 88 samt 97—103 å nämnda fälad, på sätt förslagsvis angivits å kartan, jämte erforderlig mark för utläggning av en cirka 4 meter bred väg mellan exercisfältet och skjutbanan.

Kaserntomten skulle av kronan tillträdas omedelbart och de till skjutbana och exercisfält avsedda områdena den 14 mars 1909. Överlåtelsen av markområdena till kronan hade skett utan ersättning med full äganderätt och gravationsfritt, dock under förbehåll att, *därest områdena icke längre av kronan toges i anspråk för ifrågavarande militära ändamål, desamma skulle återgå i stadens ägo, med undantag endast av kaserntomten intill en vidd av högst 8 hektar*. Därjämte hade staden förbehållit sig rätt till de å områdena befintliga byggnaderna.

I kontraktet hade vidare, bland annat, stadgats, att det skulle stå kronan fritt att inom förberörda med gröna linjer utmärkta område — vilket, utöver delar av ovannämnda till kaserntomt och exercisfält ifrågaställda mark, innefattade jämväl odaljordarna Vipeholm nr 2—6 och ägostyckena nr 541 och 545 å östra fäladen — förlägga kaserntomten så, att även sistnämnda jordar, Vipeholm nr 2—6 och ägostyckena nr 541 och 545, helt eller delvis inbegreps i den areal av 8 hektar, som beräknats för kaserntomten, samt att det i dylikt fall skulle åligga staden att, i den mån dessa jordar icke ägdes av staden, för deras förvärv ersätta kronan expropriationskostnaderna, såväl löseskillingen för jorden som utgifterna för expropriationsmålets utförande. Odaljordarna Vipeholm nr 2—6 samt ägostyckena nr 541 och 545 å Lunds östra fäladsmark hade också sedermera för kronans räkning exproprierats för anskaffande av kaserntomt åt regementet. Kostnaderna för förvärvet av dessa fastigheter, 30,000 kronor, samt ränta och utgifter för expropriationsmålet, 1,603 kronor, eller tillhopa 31,603 kronor hade Lunds stad utgivit till kronan.

Kronan hade den 24 oktober 1910 erhållit lagfart å dessa fastigheter. De markområden, som staden enligt förenämnda kontrakt i övrigt överlåtit till kronan såsom kaserntomt och exercisfält för regementet, nämligen delar av odaljordarna Vipeholm nr 71, 72, 73, 74 och 75 å östra fäladen, hade däremot, ehuru kronan tillträtt desamma å avtalad tid, icke blivit för kronans räkning lagfarna.

I kontraktet mellan kronan och staden den 15/22 november 1907 hade, på sätt framginge av det ovan anförda, staden förbundit sig att till kronan överlåta viss angiven mark till skjutbana. För att bereda regementet lämpligare skjutbana hade emellertid Lunds stad, efter samråd med de militära myndigheterna, år 1915 för 56,566 kronor 40 öre inköpt fastigheterna $\frac{1}{12}$ mantal Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 i Lunds socken samt skatteaugmentsängen Maskängen i Hardeberga socken och därefter omedelbart överlåtit dessa fastigheter å kronan. Av den år 1916 för fastigheterna erlagda köpeskillingen, 56,566 kronor 40 öre, jämte lagfartsstämpel å 339 kronor hade kronan enligt köpeavtal den 16 november 1915 och den 15/18 maj 1916 ersatt staden 19,405 kronor 40 öre eller skillnaden mellan 56,905 kronor 40 öre och 37,500 kronor, vilket sistnämnda belopp beräknats utgöra värdet å den mark om cirka 15 hektar, som staden enligt 1907 års kontrakt utfäst sig att kostnadsfritt tillhandahålla kronan för skjutbana. Stadens åtagande i sistberörda kontrakt beträffande skjutbana skulle enligt avtalet 1915—1916 genom nyssberörda transaktion anses fullgjort.

I samband med berörda fastighetsöverlåtelser hade, till utvidgning av regementets övningsfält, staden därjämte enligt kontraktet den 16 november 1915 och den 15/18 maj 1916 för en köpeskillning av 17,856 kronor till kronan försålt ägoloetterna nr 81 och 82 å stadens östra fäladsmark att tillträdas den 14 mars 1917.

I förberörda kontrakt den 15/22 november 1907 mellan kronan och staden hade staden vidare förbundit sig, bland annat, att ombesörja, *att* den odlade delen av den till exercisfält avsedda marken bleve utan kostnad för kronan hösten 1908 igenlagd och besädd till gräsvall, *samt att*, utan kostnad för kronan, efter i viss ordning skedd tillsägelse, till kaserntomtens gräns framdroges vatten-, avlopps- och belyningsledning. Till följd av sagda bestämmelser hade staden, jämte det staden till kasernområdet med betydande kostnad utdragit vatten-, avlopps- och elektricitetsledningar, utgivit vissa belopp, sammanlagt cirka 7,000 kronor, för de överlåtna områdenas iordningställande i enlighet med avtalade villkor.

Från stadens sida hade ytterligare framhållits, att staden vid förvärvet av här ovan angivna, till kronan avträdde områden nödgats utgiva ersättning till dåvarande arrendatorer med belopp, som kunde beräknas till 13,300 å 15,500 kronor. Staden hade därförutom, med föranledande av 1907 års kontrakt om regementets förläggande till staden, *dels* åsamkats utgifter bland annat för inlösen av järnvägen Lund—Revinge, för breddning av landsvägen Lund—Sandby, för upprättande av förslag till stadsplan för områden, omfattande regementets och vidliggande mark m. m., *dels* mistat en del arrendeinkomster och försorsakats avsevärda ränteförluster.

Folkmängden i Lund hade vid utgången av år 1928 uppgått till omkring 24,100 personer. Den inkomst i staden, varå kommunalutskylder utdebiterats enligt beslut år 1928, hade uppgått till 27,309,635 kronor. Kommunalaskatten hade enligt 1927, respektive 1928 års beslut utgjort: inom Domkyrkoförsamlingen båda åren 7 kronor 50 öre och inom S:t Lars församling 7 kronor 66 öre respektive 7 kronor 68 öre, allt per inkomsthundra.

I fråga om de markområden, som avsetts för Södra skånska infanteriregementet, samt de för regementet utförda byggnadsarbetena därstädes lämnar kasernkommittén härefter följande redogörelse:

Under kommitténs arbete och förhandlingar med Lunds stad i anledning av Södra skånska infanteriregementets förflyttning från staden hade kommittén haft att taga under övervägande, huruvida, med anledning av vidtagna åtgärder för förvärv av vissa markområden för regementet och för uppförande av kaserner för regementet ävensom i övrigt förekommande omständigheter, till de för regementet avsedda områdena borde förläggas någon statlig institution. Kommittén hade därvid haft att utgå bland annat från följande.

Till utvidgning av det för Södra skånska infanteriregementet avsedda övningsfältet invid Lund hade kronan enligt köpebrev den 27 juni 1907 för 289.900 kronor inköpt fastigheterna $\frac{1}{2}$ mantal Arendala nr 1 och 2, $\frac{1}{4}$ mantal Kroneborg nr 3, $\frac{1}{8}$ mantal Fiskenstrid nr 8, $\frac{1}{8}$ mantal Knäholmen nr 9, $\frac{1}{8}$ mantal Jutaslott nr 10 och $\frac{1}{32}$ mantal Yxnatorp nr 6 i Hardeberga socken. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 november 1927 hade förordnats, att beträffande nyss angivna fastigheter samt de, likaledes till sagda regementets övningsfält hörande, ovan omförmälda fastigheterna $\frac{1}{12}$ mantal Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 samt skatteaugmentsängen Maskängen skulle verkställas värdering, varvid i övrigt skulle efter erforderlig ytterligare utredning avgivas det förslag rörande egendomarnas försäljning eller disponerande på annat sätt, vartill utredningen kunde giva anledning. I anledning därav hade uppdragits åt domänintendenten S. Linders, riksdagsmannen J. Jönsson i Slätåker samt dåvarande domäntjänstemannen hos arméförvaltningen B. Grill att verkställa ifrågavarande värdering och upprätta det förslag, som kunde befinnas lämpligt. De sålunda utsedda hade under år 1928 avgivit ett förslag i ämnet.

På därom gjord framställning hade Kungl. Maj:t den 24 maj 1928 — jämlikt innehållet i förberörda kontrakt den 15/22 november 1907 mellan kronan och Lunds stad — bemyndigat arméförvaltningens fortifikationsdepartement att omedelbart vidtaga åtgärder för att till Lunds stad måtte återlämnas dels de av staden till kronan såsom övningsplats för Södra skånska infanteriregementet upplåtna ägototterna nr 71, 72, 73, 74 och 75 å östra fäladen vid Lund, dels ock viss del av odaljorden Vipeholm nr 1. Den kronan jämväl därefter bibehållna delen av det av staden eller på dess bekostnad förvärvade området för regementet hade utgjort cirka 19.5 hektar.

Då Kungl. Maj:t i sitt nyssberörda beslut — trots bestämmelserna i 1907 års kontrakt, jämlikt vilket kronan ägde behålla ett kasernområde om allenast 8 hektar — inskränkt återlämnandet av den för regementet avsedda marken på sätt som skett, så hade detta berott därpå, att å det för Södra skånska infanteriregementet avsedda kasernområdet uppförts vissa byggnader, att kasernkommittén med staden redan då inlett vissa underhandlingar, äsyftande att till sagda kasernområde förlägga en anstalt för vården av sinnesslöa, samt att kronan förty borde i sin hand tillsvidare behålla den mark, tillhörande det till sina gränser aldrig definitivt bestämda kasernområdet, som kunde ifrågakomma som område för berörda anstalt.

I avvaktan på det slutliga bestämmandet av anstaltsområdet hade Kungl. Maj:t därefter genom beslut den 26 oktober 1928 bemyndigat arméförvaltningens fortifikationsdepartement att omedelbart vidtaga åtgärder för att till Lunds stad med nyttjanderätt utan vederlag upplätes följande å en av stadsingenjören M. Wennström den 23 augusti 1928 upprättad karta över östra delen av staden Lund angivna markområden, nämligen: västra delen av Vipeholm nr 7 (del av stadsägan nr 462), västra delen av Vipeholm nr 1 (del av stadsägan nr 463) samt Vipeholm nr 2, 3, 4, 5 och 6 ävensom ägofigurerna nr 541 och 545 (stadsägan nr 464) eller sammanlagt omkring 11.5 hektar. Tillika hade föreskrivits, att denna upplåtelse, räknat från den 1 april 1928, skulle gälla tillsvidare, och med skyldighet för staden att tre månader efter uppsägning återställa områdena eller del därav till kronans fria disposition.

Det för kasernområde närmast avsedda området vore beläget något mer än en kilometer från stadens planlagda delar och cirka 200 meter norr om landsvägen Lund—Sandby. I norr angränsade området Lund—Revinge järnväg. Å området hade för regementet uppförts byggnader och utförts planeringsarbeten i nedan angivna omfattning:

En kasern vore uppförd av tegel och under tak av tegel i två våningar jämte en med fasadsten beklädd bottenvåning, avsedd till verkstäder och förrådslokaler, samt en synnerligen hög vindsvåning. Stommarna till bjälklagen vore inlagda, men icke några golv. In- och utvändig puts vore ej slutförd, vidare saknades trappor, fönster och dörrar, varjämte inga rörledningar av något slag vore utförda.

Grunderna till ytterligare tre kaserner vore färdiga och befunne sig i gott skick.

Vidare hade uppförts ett vinterstall med stomme av tegel, under tak av tegel. saknande golv, puts och inredning; en ammunitionsbod av plank, saknande all inredning; ett sommarstall av bräder; samt en halmbod.

Samtliga förenämnda byggnadsarbeten hade dragit en kostnad, enligt kasernbyggnadsnämndens räkenskaper, av 552,738 kronor.

Dessutom hade utförts vissa planeringsarbeten, provisoriska anläggningar, skjutbana, utredningar, ritningar, m. m., varå nedlagts 545,770 kronor 63 öre.

Stickspar från Lund—Revinge järnväg finnes indraget på tomtområdet. varjämte avloppsledningar samt elektriska huvudledningar vore framdragna till tomtområdet.

Beträffande den med Lunds stads drätselkammare ingångna, av stadsfullmäktige godkända överenskommelsen anför kasernkommittén följande.

På sätt i det föregående erinrats, hade kronan jämlikt 1907 års avtal med staden Lund varit förpliktad att, därest de av staden överlätna områdena icke längre av kronan toges i anspråk för ifrågavarande militära ändamål, låta områdena återgå i stadens ägo med undantag endast av kaserntomten intill en vidd av högst 8 hektar.

För att kunna utnyttja det sålunda förutsatta kasernområdet jämte de för regementet redan verkställda byggnadsarbetena för annat ändamål än militärförläggning hade det varit nödvändigt att träffa överenskommelse med staden dels om bestämmande av »kasernområdets» gränser, dels, därest det för det avsedda ändamålet erfordrades mer än 8 hektar, om rätt för kronan att behålla denna ytterligare mark.

Efter långvariga förhandlingar med representanter för staden hade slutligen mellan kasernkommittén och stadens representanter upprättats skriftligt avtal rörande användandet av vissa delar om cirka 18 hektar av det för Södra skånska infanteriregementet avsedda området för inrättandet av den i det föregående omnämnda sinnesslöanstalten, ävensom rörande övriga med regementsförflyttningen sammanhängande frågor. Avtalet hade den 27 september 1929 godkänts av Lunds stadsfullmäktige.

Avtalet utginge från den förutsättningen, att sagda anstalt skulle förläggas till den plats, där kasernerna för regementet påbörjats.

För staden komme berörda anstalts förläggande till området för det avsedda regementsetablissemanget att medföra vissa fördelar. Förlusten för staden av skatteintäkter från fast anställd personal vid regementet torde till stor del kompenseras genom skatteintäkter från den vid anstalten anställda personalen. Vidare torde det kunna förutsättas, att anstalten — liksom en regementsförläggning — ur konsumtionssynpunkt komme att tillföra staden betydande förmåner. Anstalten skulle inrymma platser för cirka 600 patienter, och den för vård och tillsyn av patienterna och för anstaltens drift erforderliga perso-

nalen (läkarpersonal, sjukvårdspersonal, kontorspersonal och ekonomipersonal) torde kunna beräknas komma att uppgå till omkring 180 personer, inberäknat extra befattningshavare. Därtill komme de särskilda befattningshavarnas familjemedlemmar.

Då staden vid förhandlingarna förklarar sig villig att till kronan utan ersättning överlåta hela det för sinnesslöanstalten erforderliga området om cirka 18 hektar, hade staden tillika påfordrat, att kronan skulle, i enlighet med 1907 års avtal, till staden överlämna de för Södra skånska infanteriregementet i övrigt på stadens bekostnad förvärvade delar av ägolorterna Vipeholm nr 2—6, som ej erfordrades för anstalten. Den träffade överenskommelsen innehölle också bestämmelse härom.

Staden borde vidare, hade stadens representanter under förhandlingarna framhållit, beredas direkt ersättning för vad staden utgivit vid förvärvet av — de för skjutbana avsedda — fastigheterna Maskängen och $\frac{1}{12}$ mantal Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2, 37,500 kronor, ävensom för *dels* stadens ovanberörda utlägg för ersättning till arrendatorer, uppgående till mellan omkring 13,300 och 15,500 kronor, *dels ock* stadens utgifter för iordningställandet av det för regementets övningsplats avsedda området, cirka 7,000 kronor.

Kommittén hade ansett, att stadens angivna yrkanden borde bifallas, och att staden förty borde härvidlag tillerkännas ersättning, motsvarande stadens ifrågavarande utgifter.

Lämplig kompensation hade då syntts kommittén kunna beredas staden genom dess övertagande av ovanberörda fastigheter Maskängen och Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 samt ägolorterna nr 81 och 82 å stadens östra fäladsmark (stadsägan nr 473), vilka vid förenämnda, år 1928 verkställda värdering åsatts följande saluvärden:

lotterna nr 81 och 82 i östra fäladen	kronor	12,499: 20
Maskängen	»	32,901: 80
Nilstorp nr 2	»	6,993: 80
	Summa kronor	52,394: 80

I enlighet med vad från stadens sida vid underhandlingarna påfordrats, hade det också syntts kommittén skäligt, att staden bereddtes ersättning för de utgifter för lagfartsstämpel och protokollslösen, vilka staden vidkänts eller måste vidkännas vid förvärvet och återförvärvet av ovanberörda, för Södra skånska infanteriregementet avsedda fastigheter.

Med hänsyn till *dels* de av staden gjorda uppoffringarna för Södra skånska infanteriregementets förläggning till staden, *dels* att regementet varit förlagt till staden endast under tiden 1915—1927, *dels* att den avsedda sinnesslöanstalten icke kunde beräknas komma till stånd före den 1 oktober 1934, hade kommittén funnit skäligt, att staden tillerkändes en årlig ersättning för tiden 1 juli 1930—1 oktober 1934 av 12,000 kronor för år räknat.

Skulle anstalten icke föreligga färdig den 1 oktober 1934, hade — i enlighet med grunderna för tidigare överenskommelser med städer, varest regementen enligt 1925 års riksdagsbeslut indragits — staden Lund ansetts böra tillförsäkras förhöjd ersättning med ett efter 20,000 kronor för år beräknat belopp.

Det av kommittén med staden slutna villkorliga avtalet anslöte sig till ovanangivna huvudgrunder. Beträffande avtalets bestämmelser i övrigt finge kommittén framhålla följande.

§ 4. Staden hade förbundit sig att utan ersättning ställa till förfogande den mark, som erfordrades för tillfarten från allmänna vägen Lund—Sandby till aoustaltsområdet. Kronan skulle därefter bekosta markens iordningställande och underhall som väg.

Staden — som redan till anstaltsområdet framdragit avlopps- och elektricitetsledning — förbunde sig enligt det nu träffade avtalet att till anstaltsområdet framdraga vattenledning ävensom, därest kronan tillsade därom senast den 1 april 1932, gasledning. Med hänsyn till sina räntabilitetskalkyler hade staden därvid förbehållit sig, att från anstaltsområdet skulle, under tio års tid från det anstalten tagits i bruk, likvideras per år minst 20,000 kbm. gas. För kronans del vore härvid att anteckna, att, därest anstaltens köksinredning avsåges för gas, sammanlagda gasåtgången per år från hela anstaltsområdet torde kunna beräknas till cirka 40,000 kbm.

§ 5. Staden hade i denna paragraf tillförsäkrat kronan samma ställning i avseende å leverans av vatten, gas och elektrisk energi, som andra större avnämare inom staden intoge.

§ 6. I enlighet med vad från stadens sida påyrkats, hade kronan synts böra ikläda sig skyldighet att, därest och i den mån bostäder uppfördes för personal vid anstalten, dessa bostäder skulle förläggas å mark inom stadens jurisdiktionsområde.

§ 9. I denna paragraf hade staden tillförsäkrats rätt att bekomma ersättning för den till anstalten upplåtna marken för det fall, att anstalten icke skulle fortvara så lång tid, att staden — genom anstaltens förläggning till staden — kunde anses hava kompenserats för sina i detta sammanhang ifrågakommande utgifter.

§ 12. Kronan hade enligt denna paragraf förbehållits sådan vägförbindelse till allmän landsväg, som för de i paragrafen angivna fastigheterna kunde anses nödig.

Arméförvalt-
ningens forti-
fikations-
departement.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har i utlåtande den 6 november 1929 förklarar sig icke hava något att erinra mot det föreliggande förslaget till överenskommelse mellan kronan och Lunds stad.

Departements-
chefen.

Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, haft till följd, att Södra skånska infanteriregementet förflyttats från Lund till Ystad. I anledning härav har kasernekommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, med staden Lund träffat en den 2 och den 5 september 1929 dagtecknad överenskommelse, innebärande, bland annat, att kronan skall å den plats vid Vipeholm invid Lund, där arbeten för byggande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet blivit påbörjade, uppföra en sinnesslöanstalt med plats för minst 550 patienter, samt att staden skall till kronan överlåta vissa för anstalten avsedda markområden. För tiden från och med den 1 juli 1930 och intill dess anstalten blivit färdig och tagits i bruk skall staden av kronan bekomma ersättning, som skall utgå för tid intill den 30 september 1934 med belopp, beräknat efter 12,000 kronor för helt år, samt för tid efter nyssnämnda den 30 september med belopp, beräknat efter 20,000 kronor för helt år.

Förutom åtskilliga bestämmelser, som sammanhännga med frågan om förläggande till staden av en sinnesslöanstalt, innehåller förslagsöverenskommelsen vidare i huvudsak följande. Vissa markområden, vilka på grund av förenämnda avtal den 15/22 november 1907 av staden överlätits till kronan, skola återställas till stadens fria disposition. Härjämte skall kronan utan ersättning med ägande-

rätt till staden överlåta — med tillträde räknat från den 14 mars 1930 — dels de å stadens östra fäladsmark belägna ägolotterna nr 81 och 82, i areal innehållande tillhopa 8.9280 hektar, dels ock fastigheterna Nilstorp nr 2 i Lunds socken och Maskängen i Hardeberga socken, i areal innehållande respektive 6.3580 och 19.3540 hektar.

Förslagsöverenskommelsen, som av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet, föranleder från min sida icke någon erinran. Vidkommande de bestämmelser i överenskommelsen, vilka reglera förhållanden, som äga samband med frågan om inrättande av en sinnesslöanstalt, har chefen för socialdepartementet ansett sig böra biträda vad överenskommelsen härutinnan innehåller. Överenskommelsen synes mig alltså vara av beskaffenhet att kunna av kronan godtagas.

Vad beträffar den Lunds stad enligt förslagsöverenskommelsen tillkommande kontanta ersättningen, ingår den på tiden juli 1930—juni 1931 belöpande ersättningssumman, 12,000 kronor, i det belopp av 22,000 kronor, som under fjärde huvudtiteln, punkten 74, i årets statsverksproposition beräknats för bestridande av ersättning till vissa städer. För här ifrågavarande ändamål torde nu ett särskilt extra anslag å 12,000 kronor böra äskas av riksdagen och upptagas å riksstaten för budgetåret 1930/1931.

Därest sinnesslöanstalten icke färdigställt och tagits i bruk vid utgången av september månad 1934 samt staden alltså blir berättigad att för tid därefter och intill dess så skett av kronan uppbära ersättning med ett till 20,000 kronor för år räknat förhöjt belopp, torde framdeles böra tagas i övervägande, huruvida den efter nämnda tidpunkt utgående ersättningen bör bestridas av medel under femte huvudtiteln.

På grund av vad ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förut omförmälda, den 2 och den 5 september 1929 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Lunds stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse (Bil. A),

dels ock för bestridande av i § 8 i överenskommelsen avsedd ersättning åt Lunds stad för budgetåret 1930/1931 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.

Kontrakt.

Sedan i anledning av försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om Södra skånska infanteriregementets förflyttning från staden, har mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Lunds stad genom dess drätselkammare, under förbehåll av stadsfullmäktiges godkännande, å andra sidan, träffats följande överenskommelse.

§ 1.

Å den plats vid Vipeholm invid Lund, där arbeten för uppbyggandet av kaserner för Södra skånska infanteriregementet blivit påbörjade, skall kronan låta uppföra en sinnesslöanstalt med plats för minst 550 patienter.

För sinnesslöanstalten är avsett det område — utgörande del av den kronan tillhöriga stadsågan nr 464 samt staden tillhöriga dels stadsågan nr 461 dels ock delar av stadsågorna nr 462, 463 och 468 ävensom del av vägen litt. fk — som å en härtill hörande, av stadsingenjören Magnus Wennström år 1929 upprättad och med litt. A. utmärkt karta betecknas med röd kantfärg och bokstäverna A, B, C, D, E, F, G, H samt i areal innehåller c:a 17.⁶⁹ hektar.

§ 2.

Staden överläter till kronan med full äganderätt och fritt från alla gravationer de delar av det å den förenämnda, av stadsingenjören Wennström upprättade kartan angivna anstaltsområdet, vartill staden innehar äganderätten, och som utgöras av

	stadsågan nr 461	med omkring.....	0.86	hektar
del av	»	» 462	»	» 10.03 »
»	»	» 463	»	» 5.09 »
»	»	» 468	»	» 0.19 »
»	» vägen litt. fk	»	»	» 0.08 »
				<hr/>
				sammanlagt omkring 16.25 hektar.

I överlåtelsen ingår icke å området belägen, före år 1908 uppförd byggnad, men skall staden, vid äventyr att byggnaden eljest tillfaller kronan, vara skyldig att bortföra dylik byggnad senast sex månader efter det kronan därom tillsagt staden, vilken tillsägelse dock ej får ske tidigare än den 1 juli 1930.

§ 3.

De områden, som staden enligt § 2 överläter å kronan, skall kronan, i den mån kronan icke redan dessförinnan är i besittning av desamma, tillträda den 1 juli 1930, vid vilken tidpunkt det i Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 angående upplåtande till Lunds stad av vissa markområden lämnade medgivandet skall upphöra att gälla i vad avser samtliga i anstaltsområdet enligt § 1 ingående delar. På tiden efter den 1 juli 1930 belöpande skatter och onera för samt avkastning av de utav staden enligt § 2 å kronan överlätna områdena utgöras, respektive uppbäras av kronan, med den inskränkning i avseende å byggnad, som ovan i § 2 stadgas, varjämte staden må av det för anstalten avsedda området med nyttjanderätt tillsvidare disponera över den å förenämnda, av stadsingenjören Wennström upprättade kartan med bokstäverna D, E, F, G betecknade delen, utan annat vederlag än skyldighet att svara för de å nyttjanderättsområdet eventuellt belöpande skatter och onera, och med skyldighet

för staden att å fardag sex månader efter skedd uppsägning återställa marken till kronan.

§ 4.

Staden förbinder sig att för anstaltens behov upplåta mark, som erfordras för anordnande av en huvudinfartsväg från allmänna vägen Lund—Sandby till anstaltsområdet i huvudsaklig överensstämmelse med vad som finnes angivet å förenämnda. av stadsingenjören Wennström upprättade karta.

Den mark, som upptages av huvudinfartsvägen, skall för sig avstyckas och i det avstyckade vägområdet meddelas servitutsinteckning till säkerhet för beståndet av vägförbindelsen ifråga. Infartsvägen skall iordningställas och iordningställandet jämte nödigt underhåll bekostas av kronan, som ock ombestyr och bekostar vägområdets avstyckning och nämnda servitutsinteckning.

Därjämte åtager sig staden att utan kostnad för kronan till gränsen för ovanberörda anstaltsområde framdraga och sedermera i fullgott skick underhålla ej mindre vatten-, avlopps- och elektriska starkströmsledningar än även gasledning, därest sådan skulle av kronan före den 1 april 1932 av staden påfordras. samtliga ledningar av för anstaltskomplexet erforderlig kapacitet och eljest tillfredsställande beskaffenhet. dock med skyldighet för kronan att, efter det gasledningarna av staden nedlagts, och anstalten blivit tagen i bruk, under en tidrymd av tio år därefter garantera staden en årlig gasförbrukning från anstaltsområdet av minst tjugotusen kbm., åvilande det kronan, därest denna gasförbrukning icke skulle uppnås, att erlägga betalning för den garanterade gasmängden till för anstalten gällande priser.

§ 5.

Staden förbinder sig att tillhandahålla berörda anstalt vatten, gas och elektrisk starkström till samma priser, som till staden betalas av andra större avnämare inom staden.

§ 6.

Kronan förbinder sig att, därest kronan vill uppföra bostadsbyggnader för sinnesslöanstaltens personal, förlägga dessa byggnader å mark inom Lunds stad.

§ 7.

Kronan förbinder sig att mellan sinnesslöanstaltens och Lund—Revinge angränsande järnvägsområde anordna och för framtiden underhålla stängsel av sådan beskaffenhet, att tillträde till anstaltsområdet från järnvägsområdet förhindras.

§ 8.

För tiden från och med den 1 juli 1930 och intill dess sinnesslöanstalten blivit färdig och tagits i bruk skall staden av kronan bekomma ersättning, som för tid intill den 30 september 1934 skall utgå med belopp, beräknat efter tolv tusen (12.000) kronor för helt år, samt för tid efter den 30 september 1934 skall utgå med belopp, beräknat efter tjugotusen (20.000) kronor för helt år. Ersättningsbeloppen skola av kronan utbetalas i efterskott halvårsvis.

§ 9.

Skulle sinnesslöanstalten inom en tidrymd av 75 år, räknat från det anstalten tagits i bruk, komma att nedläggas utan att en sjukvårdsinrättning eller annan social institution av mot sinnesslöanstalten svarande omfattning förlägges till platsen, skall kronan för hela det till sinnesslöanstalten nu avsedda, i § 1 här ovan angivna området till staden utgiva ersättning med belopp, som i brist på åsämjande bestämmes i den ordning då gällande allmänna expropriationslag stadgar i avseende å ersättning för exproprierad mark.

§ 10.

Mom. 1. De områden — delar av stadsägorna nr 462, 463, 464 — om tillhoppa omkring 11.5 hektar, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 på visst villkor till staden upplåtits tillsvideare, skola, i den mån de icke ingå i det i § 1 här ovan angivna anstaltsområdet eller avses i mom. 2 nedan, den 1 juli 1930 återställas till stadens fria disposition i enlighet med bestämmelserna i det den 15/22 november 1907 mellan kronan och staden ingångna avtalet rörande området för Södra skånska infanteriregementets kaserner, exercisplats och skjutbana m. m.

Mom. 2. Kronan överläter med full äganderätt och utan särskild ersättning till staden det å den förenämnda, av stadsingenjören Wennström upprättade kartan med grön färg och bokstäverna K, L, M, F betecknade område, utgörande del av stadsägan nr 464 och i areal innehållande omkring 0.09 hektar, som icke är avsett att ingå i området för sinnesslöanstalten.

Det sålunda överlåtna området äger staden — i den mån staden icke i följd av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 26 oktober 1928 redan är i besittning av detsamma — tillträda den 1 juli 1930, i följd varav staden skall svara för de skatter och onera samt äga uppbära den avkastning, som för området belöper å tiden från och med den 1 juli 1930.

§ 11.

Kronan överläter vidare utan ersättning med full äganderätt till staden dels stadsägan 473 eller ägilotterna nr 81 och 82 å stadens östra fäladsmark, lotterna i areal innehållande sammanlagt 8.9280 hektar, dels ock fastigheterna $\frac{1}{12}$ mantal Lilla Råby nr 10 eller Nilstorp nr 2 (Nilstorp 2⁴) i Lunds socken samt skatteaugmentsängen Maskängen i Hardeberga socken.

Såsom tidpunkt för stadens tillträde av dessa fastigheter skall räknas den 14 mars 1930. Å tiden från och med sagda dag belöpande skatter och onera för samt avkastning av fastigheterna utgöras respektive uppbäras av staden, som därjämte skall respektera nu gällande nyttjanderättsavtal rörande fastigheterna.

§ 12.

Kronan såsom ägare till egendomen $\frac{1}{2}$ mantal Arendala nr 1 och 2 med därunder lydande $\frac{1}{8}$ mantal Fiskenstrid nr 8, $\frac{1}{8}$ mantal Knäholmen nr 8, $\frac{1}{8}$ mantal Jutaslott nr 10 och $\frac{1}{32}$ mantal Yxnatorp nr 6 samt $\frac{1}{4}$ mantal Kroneborg nr 3 förbehåller sig vägförbindelse över de i § 11 ovan angivna fastigheterna till allmänna vägen Lund—Sandby i huvudsaklig överensstämmelse med en till detta avtal hörande, av stadsingenjören Magnus Wennström upprättad och med litt. B. betecknad karta.

Beträffande den i denna paragraf omnämnda nya vägförbindelsen skall i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser, som finnas intagna i § 4 andra stycket angående huvudinfartsvägen till anstalten.

§ 13.

Kronan, som själv betalar alla kostnader för erhållande av lagfart å de av kronan genom detta avtal förvärvade fastigheter, förbinder sig därjämte att ersätta staden vad staden visar sig hava utgivit i lagfartsstämpel och protokollslösen vid erhållande av lagfart å *dels* de genom detta avtal å staden överlåtna fastigheterna, *dels ock* de fastigheter, vilka enligt det mellan kronan och staden den 15/22 november 1907 ingångna avtalet skolat överlätas av staden å kronan men i enlighet med särskilt förbehåll i samma avtal numera återgått till staden.

Staden och kronan skola vardera tillhandahålla motparten de av staden respektive kronan innehavda handlingar, som erfordras för vinnande av lagfart å de enligt denna överenskommelse överlåtna fastigheter och områden.

§ 14.

Staden — som jämlikt kungl. brevet den 24 maj 1928 fått till sig återlämnade vissa i förberörda avtal den 15/22 november 1907 avsedda fastigheter och markområden samt jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 fått sig med nyttjanderätt tills vidare upplåtna vissa andra, i nyssnämnda avtal avsedda markområden — förklarar sig icke hava några anspråk på ersättning i följd av Södra skånska infanteriregementets förflyttning från staden utöver vad som medgivits genom Kungl. Maj:ts förberörda båda beslut och denna överenskommelse.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Lunds stad det andra exemplaret.

Stockholm den 5 september 1929.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

/ Sten Grönvall.

Lund den 2 september 1929.

För Lunds stad å dess drätselkammaras vägnar:

FREDRIK MONTELIN.

/ Gösta Wetterlöf.

Bil. B.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 21 juni 1907 förordnat, att Kungl. Södra skånska infanteriregementet skall förläggas till Lund, så snart kasern-etablissemang för regementet blivit där uppfört, samt bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark till övningsplats för regementet m. m., har mellan Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, å ena, samt staden Lund, å andra sidan, jämlikt förberörda nådiga brev samt nådigt brev den 4 oktober 1907, varav avskrifter här vidfogas, träffats följande avtal:

§ 1.

Staden överläter härmed till Kungl. Maj:t och kronan de söder om Lund—Revinge järnväg belägna delarna av odaljordarna Vipeholm N:ris 1 och 7 samt Galgevängen N:o 15 ävensom ägotlotterna N:ris 71, 72, 73, 74 och 75 å östra fäladen, allt tillhopa cirka sextioett (61) hektar och å närslutna karta med gula eventuellt röda streckade gränslinjer utmärkt, därav till kaserntomt åtta hektar inom ett å samma karta med gröna linjer begränsat område och återstoden till exercisfält, samt vidare ett 700 å 800 meter långt och 200 meter brett område, i areal cirka femton (15) hektar, avsett till skjutbana och beläget inom ägotlotterna N:ris 88, 97, 98, 99, 100, 101, 102 och 103 å förenämnda fälad, på sätt förslagsvis med röda eventuellt gula gränslinjer å kartan angivits, jämte erforderlig mark för utläggning av en cirka fyra (4) meter bred väg mellan exercisfältet och skjutbanan; och sker överlåtelsen utan ersättning, med full äganderätt och gravationsfritt, dock under förbehåll, att, därest områdena icke längre av Kungl. Maj:t och kronan tagas i anspråk för ifrågavarande militära ändamål, desamma skola återgå i stadens ägo, med undantag endast av kaserntomten intill en vidd av högst åtta (8) hektar.

§ 2.

Kaserntomten skall av Kungl. Maj:t och kronan tillträdas genast efter detta kontrakts avslutande. De till skjutbana och exercisfält avsedda områdena tillträdas den 14 mars 1909.

§ 3.

Det skall stå Kungl. Maj:t och kronan fritt att inom förberörda å kartan med gröna linjer utmärkta område, vilket utöver delar av ovannämnda till kaserntomt och exercisfält ifrågakända mark innefattar jämväl odaljordarna Vipeholm N:ris 2—6 och ägostyckena N:ris 541 och 545 å östra fäladen, förlägga kaserntomten så, att sistnämnda jordar Vipeholm N:ris 2—6 och ägostyckena N:ris 541 och 545, helt eller delvis även må inbegripas i den areal av åtta hektar, som för kaserntomten beräknats, i vilket fall det skall staden åligga att, i den mån dessa jordar icke ägas av staden, för deras förvärv ersätta Kungl. Maj:t och kronan expropriationskostnaderna, såväl löseskillingen för jorden som utgifterna för expropriationsmålet utförande.

§ 4.

De å områdena befintliga byggnaderna förbehållas staden, med rätt för denna att bortföra desamma inom sex månader efter det överlåtelse till Kungl. Maj:t och kronan av jord i fråga skett.

§ 5.

Staden skall tillhandahålla Kungl. Maj:t och kronan alla erforderliga handlingar för vinnande av lagfart å områdena, i den mån dessa icke måste genom expropriation förvärfvas, skolande kostnaden för lagfarten bestridas av Kungl. Maj:t och kronan ensam.

§ 6.

Staden tillförbinder sig ombesörja, att den till åker odlade delen av den till exercisfält avsedda marken blir, utan kostnad för Kungl. Maj:t och kronan, instundande höst igenlagd och besädd till gräsvall.

§ 7.

Staden åtager sig att, likaledes utan kostnad för Kungl. Maj:t och kronan, sex månader efter därom gjord tillsägelse, till kaserntomtens gräns framdraga vatten-, avlopps- och belysningsledning, dock att tillsägelsen därom skall givas staden senast den 1 april det år, under vilket arbetet önskas utfört, och att hinder på grund av arbetsinställelse icke skall räknas staden till last.

§ 8.

Regementet berättigas att erhålla vatten samt elektrisk ström till belysning eller eventuellt lysgas till samma priser som större avnämare inom staden.

§ 9.

Den vägunderhållsskyldighet, som för närvarande åligger arrendatorerna av de i överlåtelsen ingående ägölotterna, skall övertagas av Kungl. Maj:t och kronan såsom ett dessa jordar åliggande allmänt besvär.

§ 10.

Stadens inom de överlätna områdena belägna vattenledning från Rögla skall bibehållas orubbad med rätt för staden till obehindrat tillträde för tillsyn å ledningen, varjämte Kungl. Maj:t och kronan tillförbindes att på en sträcka av 4.5 meter på ömse sidor om rörledningens mitt icke överbygga ledningen med mindre än att de föreskrifter iakttagas, som drätselkammaren lämnar för ledningens tryggande och åtkomlighet.

§ 11.

Sedan regementet blivit förlagt till Lund, äger staden att vid inträffande eldsvåda till dennas släckande erhålla all den hjälp, som kan lämnas av regementets i eller invid garnisonsorten hemmavarande manskapsstyrka.

§ 12.

Staden förbinder sig att, så långt utrymmet det medger, mot stadgad ersättning till vård i sitt epidemisjukhus mottaga jämväl regementet tillhörande epidemiskt sjuka värnpliktiga.

§ 13.

De delar av stadens utmarker, som eventuellt komma att upplåtas till bete, få utan ersättning begagnas för militära övningar.

§ 14.

Av detta kontrakt äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet samt staden Lund erhållit var sitt.

Stockholm den 22 november 1907.

För Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

G. C:SON BERGMAN.

M. MORTON.

/ Axel Göransson.

Lund den 15 november 1907.

För stadsfullmäktige i Lund:

ROBERT EKLUNDH.

/ Nils af Ekenstam.